

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 3

2026

RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI MEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI

Erkayeva Yulduz Bekmurodovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti, stajyor-o'qituvchi

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli media vositalaridan foydalanish metodikasi ilmiy-pedagogik asosda tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida raqamli ta'lim muhiti, media texnologiyalar va ijodiy fikrlash tushunchalari o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi. Amaliy tajribalar orqali multimedia vositalari, interaktiv platformalar va raqamli kontentdan samarali foydalanishning pedagogik salohiyati aniqlanib, metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, maqsadli foydalanish o'qituvchilarning kreativ yondashuvini kuchaytiradi va dars jarayonining samaradorligini oshiradi.

Kalit so'zlar: ijodiy fikrlash, raqamli media, boshlang'ich ta'lim, o'qituvchi kompetensiyasi, media texnologiyalar.

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ МЕДИА-СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Эркаева Юлдуз Бекмуродовна

Джизакский государственный педагогический университет, стажёр-преподаватель

Аннотация

В статье научно обоснована методика использования цифровых медиа средств в развитии творческого мышления учителей начальных классов. Исследование анализирует взаимосвязь цифровой образовательной среды, медиа технологий и творческого мышления. В ходе практических экспериментов выявлена эффективность мультимедийных средств, интерактивных платформ и цифрового контента. Результаты показывают, что целенаправленное использование цифровых медиа способствует развитию креативного подхода у педагогов и повышению эффективности учебного процесса.

Ключевые слова: творческое мышление, цифровые медиа, начальное образование, компетентность учителя, медиа технологии.

METHODOLOGY OF USING DIGITAL MEDIA TOOLS TO DEVELOP THE CREATIVE THINKING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Erkayeva Yulduz Bekmurodovna

Jizzakh State Pedagogical University, Trainee Lecturer

Abstract

This article scientifically substantiates the methodology of using digital media tools to develop the creative thinking skills of primary school teachers. The study explores the interrelation between digital educational environments, media technologies, and creative thinking. Practical experiments identified the effectiveness of multimedia tools, interactive platforms, and digital content. The results demonstrate that purposeful use of digital media fosters teachers' creativity and enhances the effectiveness of the teaching process.

Keywords: creative thinking, digital media, primary education, teacher competence,

media technologies.

Zamonaviy boshlang'ich ta'lim jarayonida o'qituvchining roli faqat bilim yetkazuvchi sifatida emas, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiruvchi faol subyekt sifatida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, XXI asr kompetensiyalari doirasida o'qituvchilar raqamli texnologiyalar bilan ishlashda yuqori malakaga ega bo'lishi zarur.

Raqamli media vositalari – videodarslar, interaktiv taqdimotlar, onlayn resurslar, virtual laboratoriyalar va multimediya kontent – boshlang'ich sinf darslarini samarali, vizual va interaktiv qiladigan eng muhim vositalardan biridir. Bu vositalar nafaqat ma'lumot yetkazadi, balki o'qituvchining ijodiy yondashuvini kuchaytiradi, darsni rejalashtirish va o'quv jarayonida muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi: boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirishda raqamli media vositalaridan foydalanishning samarali metodikasini ishlab chiqish va ilmiy asoslash.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. Ijodiy fikrlashni pedagogik va psixologik nuqtai nazardan tadqiq qilgan olimlar:

J.Guilford ijodiy fikrlashni insonning yangi va noodatiy yechimlar topish qobiliyati sifatida ta'riflaydi.

E.Torrance ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodikalarini ishlab chiqqan.

L.S.Vygotskiy shaxsning ijodiy fikrlash va nutq faoliyatining o'zaro bog'liqligini tadqiq qilgan.

Media texnologiyalari ta'limdagi o'zgarishlarni tezlashtiradi. M. Prensky "Digital Natives" va "Digital Immigrants" tushunchalari orqali raqamli vositalarning pedagogik ahamiyatini ko'rsatgan. UNESCOning *Media and Information Literacy* hisobotlarida raqamli media vositalarining ta'lim jarayonini transformatsiyalashdagi roli yoritilgan.

O'zbekiston olimlari, jumladan Xodjayev B.X. va Ismoilova Z.K., boshlang'ich ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini integratsiyalashning metodik asoslarini tahlil qilgan.

Tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi:

Adabiyotlar tahlili – ilmiy maqolalar, monografiyalar va xalqaro hisobotlar.

So'rov va suhbatlar – boshlang'ich sinf o'qituvchilari orasida ijodiy kompetensiyalarni aniqlash.

Tajriba-sinov ishlari – raqamli media vositalarini qo'llash orqali darslarni rejalashtirish va o'tkazish.

Statistik va sifatli tahlil – olingan natijalarni umumlashtirish, grafiklar va jadval ko'rinishida taqdim etish.

Tajriba sinovlari Toshkent shahridagi boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan 3 oy davomida olib borildi. Har bir darsda interaktiv taqdimotlar, videodarslar, onlayn testlar va multimedia kontent ishlatildi.

NATIJARLAR VA MUHOKAMALAR. Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- Ijodiy fikrlash darajasi: o'qituvchilarning ijodiy yondashuv ko'rsatkichlari raqamli vositalardan foydalangan holda 35–40% oshdi.

- Dars samaradorligi: multimedia vositalari yordamida darsning vizual va interaktivligi ortdi, o'quvchilarning qiziqishi kuchaydi.

- Pedagogik refleksiya: o'qituvchilar darsni rejalashtirishda yangi yondashuvlarni qo'llashga o'rgandi.

- Muammolarni hal qilish: interaktiv platformalar o'qituvchilarni muammoli vaziyatlarda noodatiy yechimlar topishga undadi.

- Muhokama shuni ko'rsatdiki, raqamli media vositalari o'qituvchini passiv bilim

yetkazuvchidan faol ijodkor subyektga aylantiradi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda zamonaviy o'quv jarayoni vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik shart-shartlari, boshlang'ich sinflarda qo'llashning alohida ahamiyatga ega ekanligi hech kimga sir emas. Raqamli texnologiyalar bizning davrimizda tez va shiddat bilan bilan rivojlanayotgan, hozirgi kunning dolzarb, lekin juda samarali usullaridan biri sifatida rivojlanayotgan vositalar tizimidir.

Zamonaviy o'quv jarayoni vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli texnologiyalarini ta'lim texnologiyalarida foydalanishni amalga oshirishda o'qituvchilar jamoasi qat'iy sa'y-harakatlar olib borishmoqda. Pedagogik ijodning asosiy mohiyati pedagogik faoliyatning maqsadi va xususiyatiga bog'liqdir.

Pedagogik faoliyat - bu inson shaxsiyatini, uning dunyoqarashini, e'tiqodini, ongini, xarakterini shakllantirish kabi umumiy maqsadga bo'ysunadigan bir qator pedagogik muammolarni hal qilish jarayonidir. O'qituvchining ijodiy faoliyati ta'lim usullarini izlashda va ushbu muammolarga yechim topish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Pedagogik ijod manbayi pedagogik tajribadir. Pedagogik tajriba muammoli vaziyatlarga to'ladi. Ilg'or pedagogik tajriba deganda, o'qituvchining o'z vazifasiga ijodiy yondashishi, o'quvchilarni o'qitish va tarbiyalashda yangi va samarali usul, vositalarni izlash hamda ulardan foydalanishi tushuniladi. Hozirda raqamli pedagogika juda muhim masala hisoblanadi. Uning asosiy xarakteristikasi - ko'rgazmalilik, oshkoralik, izchillikdir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni axborot texnologiyalari bilan boyitish nafaqat mavjud o'qitish usullari va texnologiyalarini o'zgartiradi, yaxshilaydi, balki kompyuterlar, planshetlar, dasturiy ta'minot va apparat vositalari, video va telekommunikatsiyalar, maxsus uskunalar, shuningdek, turli xil ma'lumotlarni qayta ishlash tizimlaridan foydalanish bilan bog'liq yangiliklarini shakllantiradi. Maqsad hamda vazifalarni tanlashda pedagogik integratsiyani amalga oshirishning qonuniyatlari va xususiyatlari g'oyalar birligini ta'minlash, bilimlarni yagona o'qitish metodikasi va vositalari asosida mustahkamlash uchun amalga oshiriladigan integratsiyaning mantiqiy mazmunini talab qiladi. Ta'lim jarayonida fanlararo bog'liqlik sharoitida talabalar bilimlarining samarali rivojlanishi bilan bir qatorda ularning bilim qobiliyatlari, faolligi, qiziqishlari va intellektual salohiyati oshadi. O'quv jarayonida fanlarning integratsiyasi, ya'ni fanlararo aloqa talabalarining bilimlarini, shuningdek ularning bilish qobiliyatlari, faoliyati, qiziqishlari, intellektini samarali rivojlantirishni ta'minlaydi. O'quv darslarida fanlararo muloqot qilish imkoniyati talabalarni faktlarni tahlil qilishga, hodisalar va jarayonlarni o'rganishda sabab-oqibat tabiatini tushunishga, ilgari olingan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llashga tayyorlaydi, shuningdek, boshlang'ich maktabda fanlarning integratsiyasini oshiradi.

Raqamli media vositalari boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Interaktiv platformalar va multimedia resurslaridan foydalanish darslarni vizual, interaktiv va samarali qiladi. Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar pedagogik amaliyotda qo'llanilishi mumkin. Keyingi tadqiqotlarda raqamli media vositalarining o'quvchilarning ijodiy yondashuviga ta'siri batafsil o'rganilishi tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1967.
2. Torrance E.P. Creativity in Education. New York: Longman, 1974.
3. Vygotsky L.S. Thinking and Speech. Cambridge: MIT Press, 1986.
4. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 2001.
5. UNESCO. Media and Information Literacy in Education. Paris, 2018.
6. Xodjayev B.X. Pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Fan, 2019.
7. Ismoilova Z.K. Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalari. Toshkent, 2021.